

Стародавня історія населення Зарічненського району

Перші поселенці на Волинському Поліссі, в т. ч. на території сучасного Зарічненського району, з'явилися тоді, коли в Європі закінчувався льодовиковий період, почалося значне потепління. Клімат пом'якшав і став близьким до сучасного. Просторі ліси і луки, багато чисельні ріки і озера створювали сприятливу обстановку для заселення племен первісних мисливців. Мезолітичні стоянки і місцезнаходження IX тис. до н.е. в Зарічненському районі розташовані поблизу озер і річок на піщаних дюнах. Найбільш ранніми пам'ятками є багатощарові стоянки Нобель I, II, III і IV, які знаходяться поблизу с. Нобель в урочищах Заборок та Піддяче, на піщаних дюнах правого берега р. Прип'ять. Пам'ятки обстежені В. Ф. Ісаєнком (Ісаєнко, 1976), вони досліджувалися також Г. В. Охріменком, Волинською мезолітичною експедицією Інституту суспільних наук АН УРСР під керівництвом Р. Т. Грибовича та Волинською археологічною експедицією під керівництвом Л.Л. Залізняка (Охріменко, 1981; 1993; Грибович, 1980; Залізняк, 1991р.).

Досліджено площу близько 500 м², на якій виявлено понад 8 тис. знахідок з кременю. Заготовки робилися з двоплощинних, відточуваних нуклеусів з рівними краями. У комплексах знарядь різці становили 20 – 60 %, скребки – 20 - 40%, наконечники стріл зустрічаються рідко. Скребки робились на пластинах та відщеплах, різці теж.

На дослідженій площі виявлені залишки житла. Воно мало овальну форму розміром 3 x 2 м, заглиблене на 0,3 – 0,4 м. На дні житла були знайдені десятки виробів з кременю.

В основному мезолітичні стоянки поблизу села Нобель відносяться до Свідерської культури, яка поширена, крім північних районів України, у Польщі і Білорусії. В Зарічненському районі місцезнаходження мезолітичних стоянок Свідерської культури також відомі поблизу сіл

Дідівка , Котира, Кухітська Воля, Сенчиці (Археология Прикарпаття, Волині і Закарпаття (каменний век), 1987р.

Яніславицька культура пізнього мезоліту представлена в Зарічненському районі стоянками поблизу сіл Коник , Омит, Сенчиці. Носії яніславицької культури жили в лісах по берегах середніх та малих річок. Техніка обробки кременю пластинчата. Нуклеуси були пірамідальні, диско видні, окремі підчовнуваті. Знаряддя з кременю також представлені скребками, наконечниками, трикутниками, трапеціями. Культура датується від початку VIII тис. до н.е. Вона розповсюджена в поліських регіонах України та Білорусії. В добу мезоліту населення переважно займалось мисливством і рибальством.

У добу неоліту територія Зарічненського району була заселена племенами, які залишили пам'ятки дніпро - донецької культури. Найбільш важливі поселення Коник і Нобель. В 1985р. Г. О, Охріменко досліджував поселення біля с. Коник, розташоване на лівому березі р. Стир. Тут розкрито 82 кв. м. площі, при цьому знайдено 142 фрагменти кераміки та 651 оброблений камінь. Поселення можна датувати другою половиною III тис. до н.е. (Охріменко, Середюк, 1988, С. 85-92).

У господарській діяльності населення неолітичної доби переважають мисливство, рибальство, з'являються гончарне виробництво і скотарство.

У середньому періоді бронзового віку XV-XII ст.. до н. е. на території Зарічненського району відомі носії тшцінецько-комарівської культури з поселеннями поблизу с. Іванчині, яке, на жаль, розкопками не досліджувалось (Свешніков, Нікольченко, 1982, с.59). в цей період активно розвивається скотарство і землеробство.

З кінця III ст.. до н. е. до початку II ст.. н. е. на території Зарічненського району слов'янські племена залишили пам'ятки зарубинецької культури. Вони відомі поблизу сіл Борове і Іванчині (Прищеп, Нікольченко, 1996 Б, С.130).

А в період існування Київської Русі на березі озера Нобель знаходилось літописне місто Нобель (с.Нобель). воно згадується в літописі під 1262 роком (Прищепа, Нікольченко,1996, Б,с.135). укріплення часів Київської Русі займало підвищення в урочищі «Церковна гора» на південно-східному кінці села. Площадка підвищення має округлу форму, розмірами 75х75 м, її висота над рівнем озера 3-6,5 м. Схил круглі. Слідів оборонного валу не виявлено. Городище в с. Нобель є залишком поселення-міста, політико-адміністративного і торгово-економічного центру, пов'язаного, ймовірно, з існуванням Погоринської Волості, яку вперше літописи згадують під 1097 р. її головним центром у кінці Хі ст.. було місто Дорогобуж (нині однойменне село в Гощанському районі Рівненської області) (Прищепа, Нікольченко, 1996 А,с. 13-19).

Відкриті з допомогою археологічних пам'яток сторінки стародавньої історії населення Зарічненського району дають уявлення про тривалість і складність історичного процесу на цій території. Попереду – нові дослідження і нові відкриття.

Етнокультурна Волинського Полісся і чорнобильська трагедія.-Рівне,1998.- Частина III .-с.11-14.

Література:

1. Археология Прикарпатья, Волыни и Закарпатья (каменный век)-К., 1987.
2. Грибович Р.Т. Мезолітична стоянка Нобель I на Волині // Археологія.-1980,-Вип.35.-С.53-62.
3. Зализняк Л.Л.Население Полесья в мезолите.-К.,1991.
4. Исаенко В.Ф. Неолит Припятского Полесья.-Минск: Наука и техника, - 1976.
5. Охрименко Г.В. Новые свидерские памятники на Волыни // Актуальные проблемы археологических исследований на Украине: Тез. докл. респ. конф. молодых ученых.-К.,1981.-С.12.
6. Охріменко Г.В. Неоліт Волині.-Луцьк,1993.
7. Охріменко Г.В., Серед юко. М .Неолітичне поселення Коник на Поліссі // Археологія.-1982.- Вип..39.-С.64-77.
8. Прищепя Б.А. Нікольченко Ю.М. Стародавнє населення Поліського регіону Рівненщини // Етнокультурна Волинського Полісся І чорнобильська трагедія.-Рівне, 1996.- Частина II.-С.124-136.
9. Свешніков І.К., Нікольченко Ю.М.Довідник з археології України. Рівненська область._ Рівне,1982.